

A parlagi sas (*Aquila heliaca*) fészkelőállományának alakulása Magyarországon 2017 és 2019 között

Horváth Márton*, Fatér Imre, Juhász Tibor, Deák Gábor & Berezky Attila

*Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)

H-1121 Budapest, Költő utca 21.

*E-mail: horvath.marton@mme.hu

A magyarországi parlagi sas (*Aquila heliaca*) fészkelőállomány 2017 és 2019 között végzett felméréseinek eredményeit az 1. táblázatban foglaltuk össze. A fészkelőpárok becsült száma 230–250 párról 285–300 pár közé emelkedett a három év alatt, így folytatódott az évente mintegy 10%-os növekedés. A kotlásba kezdő párok 78-79%-a tudott sikeresen költeni, és a sikeres párok esetében a fiókaszám átlagosan 1,8-1,9 között volt. Ez összességében

a sokéves átlagnak megfelelő költési sikert eredményezett (1,4-1,5 fióka/költőpár). Összesen a három év alatt legalább 973 fióka kirepülése valószínűsíthető, amelyek közül 478 példány (49%) kapott egyedi gyűrűs jelölést (alumínium ornitológiai és fehér műanyag gyűrűk), valamint 21 példányt (2%) jelöltünk meg GPS-jeladóval.

Az egyes territóriumokban az aktív fészkek megkeresését és a kotlás megkezdésének ellenőrzését

1. ábra: Adult parlagi sas (*Aquila heliaca*) a fészektől egy kilométerre levő kiülőfáján (fotó: Horváth Márton) / Adult Eastern Imperial Eagle perching one kilometer from its nest

Költési paraméter / <i>Breeding parameter</i>	2017	2018	2019
Becsült fészkelőállomány / <i>Estimated nesting population</i>	230–250	260–280	285–300
Aktív territórium (legalább egy territóriális madár) / <i>Active territory (min. one territorial bird)</i>	230	264	287
Territóriális pár / <i>Territorial pair</i>	228	260	285
Fészkelő pár / <i>Nesting pair</i>	227	257	282
Költő pár / <i>Breeding pair</i>	214	231	237
Fiókanevelő pár / <i>Chick rearing pair</i>	173	190	195
Sikeres pár / <i>Successful pair</i>	166	183	188
Egyfiókás fészkalj / <i>Broods with 1 chick</i>	48 (28,9%)	75 (41,0%)	56 (29,8%)
Kétfiókás fészkalj / <i>Broods with 2 chicks</i>	86 (51,8%)	79 (43,2%)	93 (49,5%)
Háromfiókás fészkalj / <i>Broods with 3 chicks</i>	27 (16,3%)	29 (15,8%)	33 (17,5%)
Ismeretlen méretű fiókás fészkalj / <i>Broods with unknown no. of chick(s)</i>	5 (3,0%)	0 (0,0%)	6 (3,2%)
Fiókák összes száma (legalább) / <i>No. of chicks (minimum)</i>	306	320	347
Gyűrűzött fiókák száma / <i>No. of chicks ringed</i>	203	145	130
GPS-jeladóval felszerelt fiókák száma / <i>No. of chicks tagged with GPS transmitter</i>	9	12	0
Sikerességi arány (sikeres pár / költő pár) / <i>Success rate (successful pair / breeding pair)</i>	0,776	0,792	0,793
Átlagos fiókaszám (fiókák minimális száma / sikeres pár) / <i>Average brood size (no. of chicks / successful pair)</i>	1,8	1,7	1,8
Költési siker (fiókák minimális száma / költőpár) / <i>Breeding success (no. of chicks / breeding pair)</i>	1,4	1,4	1,5

1. táblázat: A parlagi sas (*Aquila heliaca*) fészkelőállományának és költési sikerének alakulása Magyarországon 2017 és 2019 között / *The nesting population and breeding success of Eastern Imperial Eagles in Hungary between 2017 and 2019*

március és április hónapok során végzik el a helyi koordinátorok. A költési sikerre vonatkozó adatok döntő része minden évben június 5–25. között kerül rögzítésre, amikor két vagy három párhuzamosan dolgozó csapat lehetőség szerint az összes ismert aktív fészket végiglátogatja az országban. Az ekkor általában 4–7 hetes fiókák számát és korát, illetve a megghiúsult költések esetében

a megszakadás stádiumát (már fészkekrakás során, a kötlés vagy fiókanevelés időszakában) a fészkes fák megmászásával, illetve drónnal történő ellenőrzésével határozzuk meg. Az állomány növekedésével párhuzamosan az utóbbi módszert egyre gyakrabban használtuk (LÁSD FATÉR *et al.* cikkét a *Heliaca* e számában), ezért a gyűrűzött fiókák aránya az elmúlt években lecsökkent. Amennyiben

2. ábra: Parlagi sas (*Aquila heliaca*) fiókáinak gyűrűzése a Jászságban (fotó: Horváth Márton) / Ringing Eastern Imperial Eagle chicks in the Jászság

későbbi ellenőrzésekkor nem jutott tudomásunkra a költés megghiúsulása vagy egyes fiókák pusztulása, úgy a júniusi ellenőrzéskor feljegyzett élő fiókák számát vettük figyelembe a költési siker számolásakor.

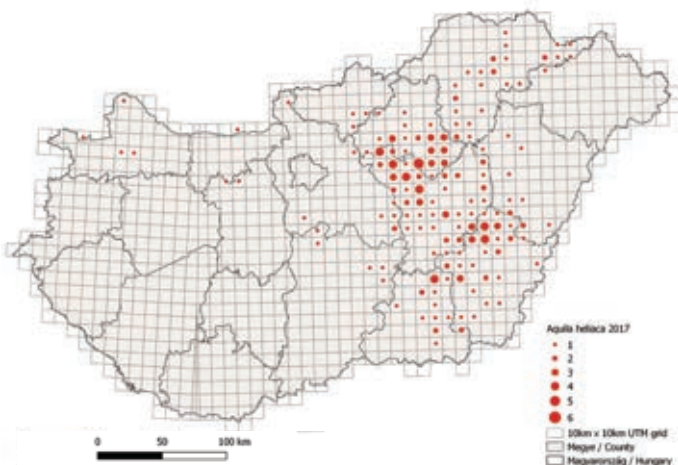
Az állomány növekedésével párhuzamosan megnőtt az olyan territóriumok száma, ahol megfigyelték fészeképítést, de költést (tojásrakást) nem állapítottunk meg (2019-ben már a párok 16%-ánál tapasztaltuk ezt). Ez a jelenség az újonnan megtelepedő vagy párcsere miatt újonnan párba állt fiatal párok egy részénél természetesnek tekinthető. Ugyanakkor az egyre nagyobb számú fészkelőállomány felmérésénél óhatatlanul előfordul adathiány, amely kismértékben befolyásolhatja az eredményeket. Így előfordul, hogy néhány költés esetében nem rendelkezünk pontos információval az egyes költési stádiumokról vagy a fészekaljok pontos méretéről. Néhány párnál, amelyeknél nem ismertük a fiókák pontos számát, az összesítéseknél egy fiókéval számoltunk (költési siker alulbecslése), míg más pároknál néha előfordulhatott, hogy a júniusi ellenőrzés során megállapított fiókaszámmal számoltunk, holott lehetséges, hogy egy vagy

több fióka később még elpusztult (költési siker túlbecslése). Mindenesetre ezek az esetleges pontatlanságok csak néhány territóriumot érinthettek, ezért a már közel 300 fészkelőpárból álló parlagisas-állomány esetében nem okozhattak lényeges eltérést az itt közölt költési eredményekhez képest.

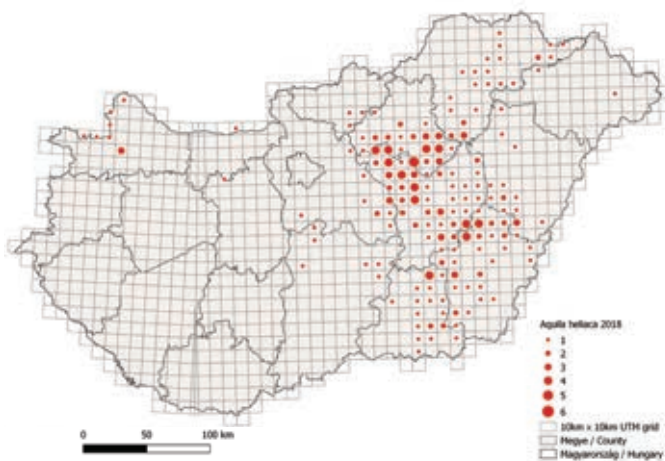
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A Parlagisas-védelmi Munkacsoport munkáját a Magyar Ragadozómadár-védelmi Tanács keretében a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület koordinálja, együttműködve az illetékes nemzeti park igazgatóságokkal (Bükki, Hortobágyi, Körös-Maros, Aggteleki, Fertő-Hanság, Duna-Ipoly és Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság), helyi civil természetvédelmi szervezetekkel és számos önkéntessel. A munkacsoport terepi adatgyűjtésében több mint 200 szakember és önkéntes vett részt.

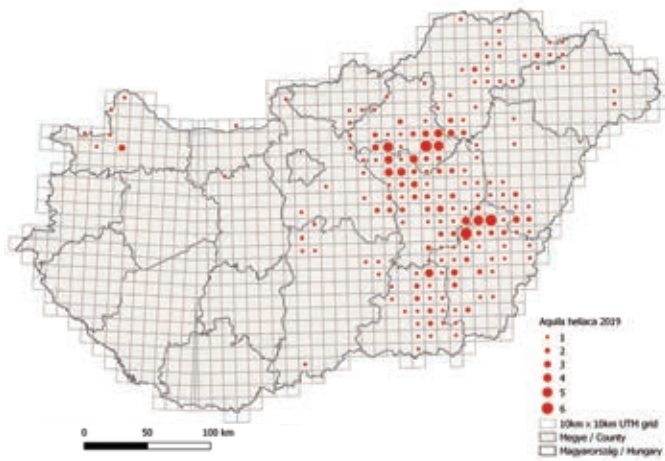
Egy-egy régióban nagyobb számú territóriumra vonatkozó adatgyűjtést a következő személyek koordinálták 2017 és 2019 között: Balogh Gábor, Béres István, Borbáth Péter, Czifrák Gábor, Deák Gábor,

4. ábra: A parlagi sas (*Aquila heliaca*) fészkelőpárjainak elhelyezkedése Magyarországon 2017-ben / The distribution of Eastern Imperial Eagle nesting pairs in Hungary in 2017

5. ábra: A parlagi sas (*Aquila heliaca*) fészkelőpárjainak elhelyezkedése Magyarországon 2018-ban / The distribution of Eastern Imperial Eagle nesting pairs in Hungary in 2018

5. ábra: A parlagi sas (*Aquila heliaca*) fészkelőpárjainak elhelyezkedése Magyarországon 2019-ben / The distribution of Eastern Imperial Eagle nesting pairs in Hungary in 2019

Fatér Imre, Forgách Balázs, Horváth Márton, Juhász Tibor, Kiss Ádám, Kleszó András, Kotymán László, Lontay László, Monoki Ákos, Nagy Gábor, Orcsik Tibor, Őze Péter, Papp Ferenc, Sasvári János, Seres Mihály Nándor, Serfőző József, Szegedi Fruzsina, Szegedi Zsolt, Tihanyi Gábor, Váczi Miklós.

A fiókák gyűrzésekor és jelölésekor a fészket tartó fák megmászását nagyrészt Bereczky Attila, kisebb részben Hunyor Bence és Zelenák Attila végezte. A műholdas jeladókkal történő jelöléseket Juhász Tibor és Spakovszky Péter végezték. A gyűrzéskor történő adatgyűjtésben különösen köszönjük Borsi Angéla, Filkus István, Kövér Szilvia, Majercsák Bertalan, Pásztory-Kovács Szilvia és Zsinka Bernadett segítségét.

A magyarországi parlagisas-állomány felmérése 2016 és 2019 között részben a PannonEagle LIFE+ projekt (LIFE15NAT/HU/000902) keretében, az Európai Unió LIFE Nature programja támogatásával és a magyar agrárminisztérium társfinanszírozásával valósult meg. A 2022-ig tartó projekt öt ország szervezeteinek a részvételével az egész Kárpát-medencei parlagisas-állomány védelmét célozza, elsősorban az illegális ragadozómérgezések visszaszorításával. További információk és letölthető dokumentumok a PannonEagle Life projektről a www.parlagisas.hu honlapon találhatóak.

THE NESTING POPULATION OF EASTERN IMPERIAL EAGLES (*AQUILA HELIACA*) IN HUNGARY BETWEEN 2017 AND 2019

The estimated size of the Eastern Imperial Eagle (*Aquila heliaca*) population in Hungary has been increased from 230–250 to 285–300 nesting pairs between 2017 and 2019. The nesting population increased with cca. 10% annually. 78–79% of the pairs that laid eggs (breeding pairs) could breed successfully and raised 1.8–1.9 chicks per successful pair. This resulted an overall breeding success of 1.4–1.5 chick per breeding pair, which is similar to the annual average of the last decades. All together we assume the fledging of at least 973 chicks during the three years, of which 478 (49%) was ringed with aluminium ornithological and white plastic rings, and 21 (2%) was tagged with GPS transmitter. The survey of the population was partially undertaken in the frame of the PannonEagle LIFE project funded by the EU LIFE Nature program and the Hungarian Ministry of Agriculture (www.imperialeagle.eu).